

Demarcsek Zsuzsa
Kácsor-Ignác Gabriella
Kovács Zsuzsanna

Néptánc- Oskola Táncművészet

Művészeti Iskolák alapfok 1-6. évfolyama számára

Folklórismeret 2. fejezet

JELES NAPOK - Az emberi élet fordulói

Jelöljétek az alábbi naptárban az adventi időszakot, és a megnevezett jeles napokat! Tanárotok segítségével elevenítsétek fel az azokról tanultakat!
Advent, Mikulás, Szilveszter, Újév

NOVEMBER

hét	hétfő	kedd	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

DECEMBER

hét	hétfő	kedd	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

JANUÁR

hét	hétfő	kedd	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Az idei évet egy igen különleges nap bemutatásával kezdjük, amit a téli ünnepkör adventi időszakában ünnepelnek.

Advent idején, december 13-án ünnepeljük Luca napját, amelyik azért különös, mert egyszerre egyházi és pogány kori szokásokat is tartalmaz. Már a Luca név is különleges. A legendák szerint Szent Luca kiszúrta saját szemét, hogy ne kelljen férjhez mennie, mert ő már Istent választotta jegyeséül. Neve a latin lux szóból származik, ami fényt, fényeséget jelent. Másrészt Luca egy rontó nőalak is lehet, kísértetszerű boszorkány, aki december 13-án csak ártani tud embernek és állatnak egyaránt. Ehhez a naphoz így számos pogány eredetű hiedelem, szokás kapcsolódik. Nézzük ezeket sorjában!

A legismertebb Luca-napi hagyomány a lucaszék készítése. December 13-án kezdik el ácsolni, s csak karácsonyra készül el. Ezért is mondjuk, hogy:

„Lassan készül, mint a lucaszéke!”

*Hagymakalendárium. Tótkomlós, Békés megye
(Gyűjtötte: Diószegi Vilmos, 1962)*

Egyik legnépszerűbb ilyen praktika, hogy Luca-napkor egy-egy cetlire ismerős legények nevei közül 12-t felírtak, s ezeket a párnájuk alá tették. Aztán minden reggel kivettek egyet, és rögtön a tűzbe dobták. Ami karácsony reggelre maradt, azt kibontották, és a leendő párjuk nevét elolvasták. Ezt ti is kipróbálhatjátok!

Ebben az időszakban jósoltak a következő évi termésre, időjárásra is. A képen egy hagymakalendáriumot láthatok. 12 hagymalevelet hántottak le, mindegyikbe egy csipet só tettek. Amelyik levélben nedvesség gyűlt össze, az a hónap csapadékos lesz.

Adománygyűjtő szokás is tartozott ehhez a naphoz, amit lucázásnak, kotyolásnak is neveztek. Házról-házra jártak a fiúgyerekek, termékenységvarázsló énekeket, verseket mondtak a házigazdáknak, s cserébe aszalt gyümölcsöt, almát, diót kaptak.

Az Ipoly mentén ezt a széket 9 féle fából készítették, aminek összerakásához nem használtak szöveget, csak faékeket. Aztán az éjféle misén a legbátrabbak ráálltak, és meglesték, ki a boszorkány a falu lakói között. A széket ezután el kellett égetni, ezért sem tudjuk, hogy hogyan is néz ki valójában. Egyes vidékeken mákot vittek a leselkedők a zsebükbe, amit hazafelé szaladva szétszórtak, hogy a boszorkányra a mák szedegetése közben rávirradjon, így erejét veszítse.

A leányok is izgatottan várták e napot, hiszen karácsonyig sokfajta jóslást végeztek, hogy megtudhassák kifelé, miféle lesz a jövődöbelijük.

*Luca-napi kotyolók. Marcali,
Somogy megye
(Gyűjtötte: Gönyey (Ébner) Sándor,
1926)*

*Disznóölés, pörkölés. Átány, Heves megye
(Gyűjtötte: Hofer Tamás, 1964)*

Ti voltatok már disznóölésen? Akik voltak, azok biztosan tudják, hogy az ott készült finomságokból már a karácsonyi asztalra is kerülhetett. A hideg idő beálltával az egész magyar nyelvterületen megkezdődik a disznótorok ideje, ami a néphagyományban november 30-ától (András naptól) a farsang végéig tartott, de a legtöbb disznótor jellemzően karácsony előtt volt.

A lucaszékével kapcsolatosan már tanultuk, hogy karácsony éjszakáján csodás dolgok történhetnek. Egyes tájegységeken az éjféli misére menet fáklyákkal világítottak, ostonnal durrogtattak, hogy a gonosz, ártó szellemeket elriasszák. Máshol az eladó sorba került leányok kölest, tökmagot, kukoricát dobáltak a szenteltvízbe azzal a reménnyel, hogy annyi kérőjük akad, ahány magot a vízbe vetettek. Az Ipoly menti falvakban pedig a lányok hazafelé menet szenteltvizet vettek a szájukba, amivel aztán később megmosták az arcukat. Nem törölték le, mert úgy tartották, hogy álmukban majd a szeretőjük megteszi azt.

Tanárotok segítségével gyűjtsetek még olyan szokásokat, hiedelmeket, amelyek karácsony éjszakájához kapcsolódnak! Jegyezzétek le!

Az ilyen alkalmak valóságos ünnepnek számítottak. Ilyenkor a közvetlen segítőkön kívül meghívták a rokonokat, a szomszédokat is. Így könnyebben ment a munka, no meg a szórakozásra is volt idő.

Tanárotok, szüleitek segítségével soroljatok fel olyan „disznóságokat”, amik ilyenkor készültek!

Tegyétek sorrendbe a disznóölés mozzanatait! Figyeljete arra, hogy az egyes történések párhuzamosan is folyhatnak!

*perzselés, hurkatöltés, leszúrás, disznó feldarabolása,
feldolgozása, áldomás megivása, kóstolóküldés*

A faluban persze mindenki tudta, hogy hol és mikor vágta disznót, így a finom falatok másokat is odavonzottak. Gyerekek, fiatal legények egy csoportja tréfás versekkel beköszöntött a disznótoros házhoz, hátha nekik is jut a sok finomságból. Ha kaptak, azt rigmusokban megköszönték, ha nem, azt is versben szidalmazták. Néhány helyen még maskarába is öltöztek, úgy szórakoztatták a háziakat, s volt olyan, hogy még meg is táncoltatták őket.

Karácsonyi asztal. Kapuvár, Sopron megye
(Gyűjtötte: Sarosác György, 1964)

A képen egy hagyományos karácsonyi asztalt láttok. Az ily módon megterített asztalnak különös jelentőséget tulajdonítottak a néphagyományban. A rárakott vagy alátett tárgyakhoz, ételekhez mágikus, varázslatos erőt kapcsoltak. A díszes abroszt később vetőabrosznak vagy sütőabrosznak használták, hogy a következő évi termés bő legyen, és a kenyér is megkeljen. Különböző magvakat (búzát, kukoricát, rozst stb.) tettek az asztalra, hogy a következő évben még több terményt arathassanak le, de a baromfit is ebből etették meg, hogy sok tojás legyen, és hogy sokasodjanak. Mint a képen is látod, az asztal alá gyakran szénát, szalmát terítettek. Egyrészt azért, hogy a betlehemi istállóhoz hasonlítson a szoba, másrészt az ünnepek után a jószág alá terítették, hogy azok is egészségesek legyenek. Néhol a gazdaságban használt eszközök közül is tettek az asztal alá, hogy azok is hatékonyabbak legyenek.

Természetesen nem csak magvak, használati tárgyak kerültek az ünnepi asztalra vagy alá, hanem finomabbnál finomabb, ínycsiklandozó ételek is. Ott volt az asztalon a dió, az alma, a szentelt ostya, a mézbe mártott foghagyma, amik a család egészségét biztosították. Sok babot, lencsét, mákos tésztát ettek, újabban halat, hogy a következő évben gazdagabbak legyenek. Karácsonyi étel volt a bableves, a mákos guba, a derelye, a túrós galuska, a mákos és diós kalács, a sült tök és a szőlő is.

Szüleitek, nagyszüleitek segítségével írjátok le, hogy most milyen ételeket szoktatok a karácsonyi asztalra készíteni!

Mézeskalácsformák

A diót nem csak megették, hanem még jóstak is a segítségével. Egy tálba tették a diókat, és mindenkinek ki kellett választania egyet. Ha ép, egészséges diót húzott, akkor a következő évben egészségre számíthatott. Ha pedig feketét, rosszat, akkor betegség, esetleg halál is fenyegette kihúzóját.

A családi összetartás a paraszti hagyományokban is igen fontos volt. Ennek megőrzéséért karácsonykor egy almát annyi felé vágtak, ahány tagú volt a család, és mindenki megette a neki vágott részt. A diót nagyon gyakran ételek ízesítésére vagy díszítésére is használjuk. Karácsonykor például a mézeskalácsdíszekre tesszük. Hogy ti is kipróbálhassátok, leírjuk a receptjét, így egy felnőtt segítségével elkészíthetitek, megsüthetitek, feldíszíthetitek!

25 dkg mézet és 5 dkg vaját langyosíts meg. Egy másik edénybe tegyél 3 egész tojást, 10 dkg porcukrot, 1 evőkanál őrölt fahéjat, 1 kávéskanál őrölt szegfűszeget, 2 dkg szalalkálit. Turmixgéppel jól dolgozd össze, majd öntsd bele a langyos vajjas mézbe. Újból dolgozd össze. Gyúrd bele kézzel 70 dkg sima lisztet. Takard le és pihentesd egy napig. Nyújtsd ki kb. 4 mm vékonyra, kiszúró formákkal szaggasd ki, tedd alufóliával vagy sütőpapírral kibélelt sütőlemezre! Forró sütőben süsd mogyoróbarnára. (kb. 4–5 perc). Tetejét felvert egész tojással kend meg sütés előtt vagy közvetlenül utána, hogy fényes legyen.

DÍSZÍTŐ CUKORMÁZ

1 tojásfehérjéhez annyi jól átszitált porcukrot rakjál, hogy öszekavarva igen sűrű anyagot kapjál. (Habverővel nem szabad verni!) Kanállal rakd kicsi nejlonzacskóba. Kicsi lyukat vágjál a sarkára, és mint a ceruzával, rajzolhatsz vele.

Miben különbözik a ti terítéketek a régi karácsonyi asztaltól?

Válasszatok ki egyet a régi szokásokból, ételekből. Készítsétek el, és csempésszétek a ti karácsonyi asztalotokra, így egy régi szokás újra megelevenedhet a segítségetekkel.

*Betlehemes játék. Trunk, Moldva
(Gyűjtötte: Domokos Pál Péter, 1933)*

A kereszténység felvételével az egyház fontosnak tartotta, hogy a hívők minden fontosabb bibliai történetet – így Jézus születésének történetét is – pontosan ismerjék. Mivel azonban a nép írástudatlan volt, így liturgikus misztériumjátékok segítségével adták elő a főbb mozzanatokot már az i. sz. 11. századtól kezdve. Karácsony vigíliájakor sem volt ez másképp, az éjféλι miséhez kapcsolódva elevenítették fel a betlehemi éjszakát. Később aztán a liturgikus misztériumjátékok a templomokból kikerültek, de a paraszti kultúra mindmáig megőrizte ezeket a szokásokat.

Karácsony idején kisfiúk, más vidékeken legények csoportja járja végig a falu házait. Szereplői legtöbbször pásztorok, akik a beköszöntő után röviden elmesélik Jézus születésének történetét, miközben az öreg pásztorral tréfálkoznak. Ezután ajándékokat visznek a Kisjézusnak, aki a legények által ácsolt betlehemben fekszik, ami jászol vagy templom alakú. Benne helyezik el a Szent Családot, a pásztorokat, az angyalok és a jószágok figuráit. A történet előadása után jókívánásokkal köszöntik a családot, amiért cserébe adományokat kapnak.

Karácsony második napján, december 26-án, a legények és a házasemberek újból nyakukba veszik a falut. Házról házra járnak, termékenység-, bőség-, párokat összevarázsló köszöntőket mondanak vagy énekelnek. Ezt a szokást nevezzük regölésnek, melynek eredete arra az időre tehető, amikor még a sámán volt egy közösség szellemi vezetője.

*Regölő fiúk szotyogtatással. Marcali,
Somogy megye
(Gyűjtötte: Gönyey (Ébner) Sándor,
1926)*

Képrejtvény!
Írjátok le a megfejtést

Tanárotok segítségével írjátok le az eszközök, hangszerek neveit, amelyekkel a rigmusokat kísérik!

Kutatók szerint a regölés szavunk alapja az a reg szó, melyet a sámán pap mondhatott révülése közben. A máig élő szövegben megjelenő csodafiú-szarvas motívuma, a ref-rén, a dallamvilága is összefüggést mutat a sámánénekekkel. Bár a regölés szövege vidékenként más és más, a gerincmotívumok hasonlóak:

- engedélykérés,
- beköszöntő,
- csodafiú szarvasról szóló ének,
- jókívánságok,
- párok összeregölése,
- adománykérés,
- záradék.

Szintén az ősi időkre utalnak azok az eszközök, hangszerek, amelyekkel a regölést kísérik.

Vízkereszt az év egy fontos határvonalának is tekinthető, hiszen a karácsonyi időszakot zárja le, a farsangi napokat pedig megnyitja. Nevében pedig egy igen fontos bibliai cselekmény tűnik fel. Az egyház ezen a napon emlékezik meg arról, amikor János megkeresztelte Jézust a Jordán vizében, s kereszteli meg ennek tiszteletére a vizet. A víz megszenteléséből, vagyis megkereszteléséből ered a vízkereszt elnevezés.

Vízkereszt vigíliáján a templomokban dézsákban, nagy kádakban van a víz, melyet január 6-án a pap szentel meg. Ezután a hívek palackokban viszik haza, mert az így megszentelt víznek mágikus erőt tulajdonítanak. Használják gyógyításra, rontások elűzésére, bajok elhárítására.

*Kútszentelés. Esztelnek, Háromszék
(Gyűjtötte: Erdélyi Péter Zoltán, 1993)*

A képen egy kútszentelés pillanatát láthatjátok, ami szintén január 6-án történt. A vizet ugyanis nemcsak a templomokban szentelik meg, hanem a kutakban, a falu határában folyó patakokban, folyókban, tavakban, hogy azok tiszták maradjanak, és a fertőzések, kiszáradások elkerüljék azokat.

A következő jeles nap résztvevői ugyanolyan iskolások voltak, mint ti most. Február 3-án, Szent Balázs napján a papok, tanítók vezetésével házról házra jártak, s jókívánságaikért cserébe pénzt vagy más adományokat gyűjtöttek. Az így kapott ajándékokat aztán elvitték a tanítónak, aki megvendégelte kis tanítványait.

Katolikus vidékeken ezen a napon almát szenteltek, amit utána megettek, hogy az védjen a torokfájás ellen. Ennek a két szokásnak az eredete egy 6. századi legenda, melyben Szent Balázs püspök megmentett egy fiút, akinek szálka akadt a torkán. Édesanyja hálából ételt és gyertyát vitt a püspöknek.

*Balázsjárás. Marcali, Somogy megye
(Gyűjtötte: Gönyey (Ébner) Sándor, 1926)*

Tanárotok segítségével gyűjtsetek olyan alkalmakat, amikor szenteltvizet használtak. Jegyezzétek le!

Farsangi maskurások. Csömör, Pest megye
(Gyűjtötte: Gönyey (Ébner) Sándor, 1937)

Valóban, mint már azt tavaly is tanultátok, a táncmulatságok, a bálók ideje a farsang.

A jelmezbe öltözésre, alakoskodásra, a legnagyobb mulatozásokra azonban a farsang utolsó három napján került sor, legtöbb esetben a falu kocsmájában. A legények ilyenkor felkerekedtek, adományokat gyűjtöttek a zenészek bérére. A lányos házakhoz is betértek, hogy minden eladó sorban lévő leányt meghívjanak a mulatságba. No, de nem csak a fiatalok kiváltsága volt a bálozás! Külön szerveztek farsangi táncmulatságokat a házas emberek, az asszonyok vagy a különböző foglalkozások szervezetei, a céhek. A gyerekek sem maradtak ki a mulatozásból, részükre is rendeztek bálakat. A fiatalok párválasztását nagyban segítette a bálozás. A leányok ilyenkor bokkrétát adtak a legényeknek, hogy azt a kalapjuk elejébe tűzzék a mulatságban. Az első tánc azt a leányt illette meg, akitől a becses ajándékot kapta a legény.

Tanárotok segítségével jegyezzétek le a dal második versszakát, majd énekeljétek el!

Jelöljétek be a naptárba Balázs és Ger-gely napját!

FEBRUÁR

hét	hétfő	kedd	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

MÁRCIUS

hét	hétfő	kedd	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De hát ki is számított legénynek vagy leánynak? A válasz egyszerű. Az, akit a közösség annak tartott. A Kisalföldön, Nyugat-Dunántúlon, Erdélyben és Felvidéken jeles eseménynek számított a legény- illetve leányavatás. A serdülő fiúknak fizikai erőpróbát találtak ki a legények. Ezt teljesítve az avatási ceremóniára a kocsmában került sor. Az új legény keresztapát választott magának az idősebbek közül, majd megvendégelte az összes legényt. Éjszaka aztán a legények elkísérték ahhoz a házhoz, ahol a neki tetsző lány lakott, s ettől a naptól kezdve szülői beleegyezéssel udvarolhatott is neki.

A leányavatás ennél bensőségesebben, visszafogottabban zajlott. A 14. életévét betöltött leány meghívta szüleihez az egy korosztállyal idősebb leányokat. Közülük az egyik kézfogással vagy csókkal fogadta a lányt a soraik közé. Ettől a naptól fogva már nagylányosan öltözködhetett, és nagylányosra fésülhette a haját. A templomban is a nagylányok közé ülhetett, bálókba hívhatták a legények, hiszen eladósorba került.

Farsang idején nem csak a bálók adtak helyet a mulatozásoknak, hanem a különböző tréfás alkalmak, melyek során csínytevéseket követtek el a legények. Mint már azt tanultátok, a lakodalmak ideje is a farsang volt. Ilyenkor volt alkalom arra, hogy az olyanokkal tréfálkozzanak, akik még nem mentek férjhez vagy nem nőültek meg. A tuskóhúzáskor a legények egy tuskót húztak végig a falun, s az el nem kelt leányok ajtajához kötötték vagy nekitámasztották. Más helyeken azokat a legényeket kötötték a tuskó után, akik nem nőültek meg, majd ostorral durrogatva hajtották őket végig a falun.

Piros tojás díszítés karcolással. Patak,
Nógrád megye
(Gyűjtötte: Gönyey (Ébner) Sándor, 1937)

Balázs napja kapcsán már tanultatok a diákok adománygyűjtő szokásáról. A következő ilyen jeles napot minden év március 12-én ünnepeljük Szent Gergely napján. I. Gergely pápára emlékezünk ekkor, aki az iskolák megalapítója, patrónusa, azaz támogatója volt az i. sz. 6. században.

Tanárotok segítségével keressetek és jegyezzetek le más vénlegény, vénleány csúfoló szokásokat!

**Melyik szokásunkra utal a fénykép?
Mikor ünnepeljük ezt a jeles napot?**

Az adománygyűjtő szokás eredete a középkorra tehető, amikor a diákok a tanulmányaik anyagi hátterét ilyen módon szerezték meg. Későbbi időkben már a tanítóknak is gyűjtöttek, s az iskolát is népszerűsítették a leendő nebulók között.

A balázsoláshoz hasonlóan itt is házról házra jártak a diákok, akik cifrán, felszalagozva voltak felöltözve. Szövegeikben, dalaikban a kisebbeket buzdították az iskolába járásra, valamint adományokat kértek.

Tavalyi év során tanultuk, hogy a leányok ilyenkor díszített tojást adnak ajándékba az őket meglocsoló legényeknek. A tojást díszíthetik karcolással, patkolással vagy festéssel.

Nézzetek utána és jegyezzétek le, hogy a következő színeket milyen növények segítségével érhették el!

Zöld:

Sárga:

Kék:

Piros:

A **húsvéti tojásnak** kiemelkedő szerepe van az ünnepen, hiszen a **feltámadó Krisztust jelképezi** az i. sz. 12. századtól. A katolikus egyház azóta tekinti szentelménynek. Egyrészt a termékenységet jelöli, másrészt a tojás alakja – akár csak a kör – az örökkévalóságot, a mindig megújulást, a tökéletességet jelenti.